

Hiina arhivaarid Eestis

Liivi Uuet tutvustab hiina kolleegidele Riigiarhiivis hoitavaid Hiina-teemalisi materjale.

Foto: P. Pillak

Viiimase aastakümne jooksul on Eesti arhiividel kujunenud tihedad tööalased sidemed paljude maade kolleegidega. Kuigi 1996. aastal Pekingis toimunud XIII rahvusvahelisel arhiivikongressil osales ka Eesti arhivaaride delegatsioon (koosseisus Ivi Tomingas, Jaak Rand, Priit Pirsko, Jaanus Arukaevu, Kalju Idvand, Tiit Arumäe), ei ole selle meie jaoks küllaltki kauge ja eksootilise riigiga seni siiski erilisi arhiivialaseid suhteid tekkinud. Seda suurem oli üllatus, kui suvel pöördusid meie poole Hiina Rahvavabariigi suursaatkonna nõunik Du Yiping ja atašee Luo Xiaobo ettepanekuga hakata üheskoos ette valmistama Hiina kõrgetasemelise arhiividelegatsiooni visiiti. Hiina arhivaaride huvi Eesti arhiivide vastu tulenes ilmselgelt käesoleva aasta juunis teostunud Hiina Rahvavabariigi presidendi Jiang Zemini riigivisiidist Eestisse.

Kaheksaliikmelist Hiina arhivaaride delegatsiooni juhtis Hiina Riikliku Arhiivadministratsiooni peadirektori asetäitja Yang Dongquan. Tema on üks neljast peadirektori asetäitjast, kelle vastutada on finantsküsimused. Delegatsiooni liikmed olid enamikus samuti Hiina Riiklikust Arhiivadministratsioonist: peasekretäri asetäitja Fan Shijin, Arhiivide Säilitamise Ameti osakonna direktor Hao Zhiling, arhiivide kaitse osakonna direktor Wei Jianyi ja ase-direktor Li Minghua, välissuhete büroo asedirektor Zhao Cong, talituse ülem Zhao Yingxin ning Hiina laevanduskompanii talitusejuhataja Mao Yongfang.

Hiina arhivaaride delegatsioon saabus Moskvast Tallinna 23. septembril, mil külastati Riigiarhiivi. Direktor Marge Tiidus ja kogude osakonna juhataja Tiiu Kravtsev tutvustasid külalistele Eesti arhiivisüsteemi ja Riigiarhiivi kohta selles. Rahvusarhiivi struktuur osutus Hiina kolleegidele keeruliseks nagu "hiina keel". Tutvuti hooldate ja uurimissaaliga Maneeži tänaval ning uue arhiivihoonena Madara tänaval. Teatmetalituse juhataja Liivi Uuet oli välja otsinud ja tutvustas külalistele Hiinaga seotud dokumente Riigiarhiivi kogudest. Neid ei olnudki nii vähe, kui algul karta võis, ja igatahes äratasid väljapandud dokumendid külalistes suurt huvi. Esimese päeva lõpetuseks andis Hiina Rahvavabariigi suursaadik Cong Jun Hiina delegatsiooni visiidi puhul saatkonna residentsis õhtusöögi, kuhu olid palutud Eesti juhtivad arhiivitegelased.

Tundus, et alles järgmisel päeval Tartut külastades ja riigiarhiivaar Priit Pirsko seletusi kuulates hakkasid Rahvusarhiivi toimemehhanismi saladused Hiina arhivaaridele tasapisi selginema. Ajalooarhiiv tutvustas neile säilitusosakonna ja laboratooriumi tööd, samuti klientideenindust. Erilist huvi tundsid külalised elektroonilise infosüsteemi vastu. Ajalooarhiiv oli eksponeerinud ajalehe Postimees fondist pärinevaid Hiinat tutvustavaid omaaegseid artikleid ja fotosid. Pärast riigiarhiivaari poolt "Atlantisest" antud lõunasööki siirdusid külalised Tartu raekotta, kus neid võttis vastu linnavolikogu esimees Aadu Must, kes tutvustas Tartu

linna ja arhiivinduse õppetooli professorina ka arhiivinduse õpetamist Tartu Ülikoolis. Ülikooli kunstimuuseumi direktori Inge Kuke juhatusel jõuti veel vaadata Tartu Ülikooli peahoonet aulast kartserini.

Kolmanda päeva hommikul külastati Tallinna Linnaarhiivi, mida tutvustasid linnaarhiivaar Urmas Oolup ja tema asetäitja Lea Kõiv. Seejärel siirduti läbi vanalinna Toompeale Stenbocki majja, kus riigisekretär Aino Lepik von Wirén tervitas Hiina arhiivaare. Külalistel oli Riigikantseleis infosüsteemide ja asjaajamise osakonna juhataja Ülle Lauri ja nõunik Veiko Berendseni juhtimisel võimalus teha lähemalt tutvust meie e-valitsuse ja elektroonilise asjaajamisega. Riigiarhiivi direktor Marge Tiidus ja Tallinna linnaarhiivaar Urmas Oolup andsid Hiina delegatsiooni auks lõuna restoranis “Peppersack”, seejärel joodi lahkumiskohv Raekojas. Veel samal päeval siirdusid Hiina arhiivaarid Vilniusesse, et saada ülevaade ka Leedu arhiivindusest.

Hiina kolleegide visiit Eestisse tõendas, et tänapäeva maailmas ei ole üksteisest nii kaugel olevaid riike, et ühised kokkupuutepunktid täiesti puuduksid. Mõlema maa arhiividest võib kindlasti leida teisele poolele huvipakkuvaid dokumente ja need alles ootavad põhjalikumat uurimist. Hiinas on möödunud sajandi esimesel poolel elanud hulgaliselt eestlasi, neist paljude saatus ei ole teada ja vajaks selgitamist. Seda on aga võimalik teha ainult koostöös Hiina arhiivaaridega. Kindlasti vajaks lähemat vastastikust tutvustamist ka üksteise arhiivid. Olgu siinkohal öeldud, et Hiinas on ligikaudu miljon arhiivari ja 3600 arhiivi. Tsentraalseid arhiive on kolm: Vanem ajalooline arhiiv, kus hoitakse dokumente alates 8. sajandist kuni aastani 1911, uuem ajalooline arhiiv, kus on arhivaalid aastatest 1911–1949, ja kommunistliku parteri keskarhiiv, kus on uuemad dokumendid alates 1949. aastast. Hiinas ilmub kokku ligikaudu 60 arhiivajakirja, sealhulgas 31 provintsis igas oma arhiivajakiri. Lisaks antakse kaks korda nädalas 30 000 eksemplaris välja arhiivinduslikku ajalehte. Kas ei ole mõtlemapanevad arvud Eesti arhiivide jaoks?

Peep Pillak

Eesti arhiivaarid Berliinis

Eesti Arhiivide Ühing on viimastel aastatel korraldanud õppereise naaberriikidesse, et tutvuda sealsete arhiivide ja muude vaatamisväärsustega. Nii käidi 1999. aastal Riias, 2000. aastal Peterburis ning 2001. aastal Vilniuses ja Kaunases. Nüüd viis 4.–10. juunini toimunud õppereis ligi poolsada arhiivari Ajaloo-, Filmi- ja Riigiarhiivist, Haridus- ja Kaitseministeeriumist, Riigikantseleist ja -kontrollist, Statistikaametist, Rahvusraamatukogust, Tallinna Linnaarhiivist ja Linnakantseleist, Harju, Pärnu, Viljandi ja Lääne-Virumaa Maa-arhiivist ning AS Kespri Arhiivist Berliini, et vaadata kuidas töötavad arhiivid selles Euroopa kõige tempokamalt arenevas suurlinnas. Saksa arhiivinduslik süda peaks ju hoopiski olema *Bundesarchiv* Koblenzis, miks otsustati siiski Berliini kasuks? Jah, Koblenzis on küll väga modernne Liiduarhiiv ja seal resideerib riigi kõrgeim arhiiviametnik – Liiduarhiivi president – kuid arhiivinduslik keskus on pärast kahe Saksamaa ühinemist üha rohkem kandunud Berliini, mis on ka loomulik, sest on ju Berliini ühinenud riigi pealinn. Väikelinnas Koblenzis oleksid arhiivinduslikud vaatamisväärsused piirdunud põhiliselt *Bundesarchiv*’iga, mis, tõsi küll, on ju iseenesest ülihuvitav, kuid Berliinis võis iga arhiivaar suurest hulgast väga erinevatest arhiividest valida mitu talle erija huvialaliselt kõige atraktiivsemat. Valiku tegemine oli keeruline, sest teatmik annab Berliini arhiivide arvuks 134.¹

Reis algas logistika eest hoolt kandma palgatud “Kadaka reiseid” üllatusega: plaanisetud laevasõidu asemel Tallinnast Rostocki ootas arhiivaare ees tõeline kruis. Saksamaale sõitu alustati hoopis vastassuunas – Helsingisse, et sealt bussiga Turusse sõites õhtusele Stockholmi laevale jõuda. Sellel kiirsõostul õnnestus siiski heita põgus pilk kuulsale Turu linnusele. Sõit Rootsi algas rootsi lauas “Silja” pakutavaid õhrgutisi maitstes – see

¹ Berliner Archive. Herausgegeben vom Landesarchiv Berlin und der Arbeitsgemeinschaft Berliner Archivare. Bearbeitet von Ulf Dohrmann, Eckart Henning, Hans-Friedrich Lockemann, Sabine Preuß, Jochen Reinecke, Regina Rousavy, Jörg Schmalfuß, Heike Schroll, Christiane Schuchard. Redaktion Sabine Preuß. 4., erweiterte Auflage, Berlin, 1992.